

Gittin (64a)

איתמר — **It has been stated:** בעל אומר לפקדון — If the **husband** says that he gave the *get* to the third party **as a deposit** ושליט אומר לגירושין — **but the third party** says that the husband gave it to him **for the purpose of divorce**, מי נאמן — **who is believed?** רב הונא אומר — **Rav Huna said:** בעל נאמן — **The husband is believed.** ורב חסדא אומר — **But Rav Chisda said:** שליט נאמן — **The third party is believed.**

The Gemara explains each view:

דאם איתא דלגירושין — **Rav Huna said that the husband is believed**, רב הונא אומר בעל נאמן — **for if it were true that [the husband] gave the *get* to [the third party] for the purpose of divorce**, as the third party claims, then the husband's actions are difficult to understand, לדידה הוי קהיב ניהלה — **for if he indeed wanted to divorce his wife, he would have given [the *get*] directly to [his wife], not to a third party!** The very fact that he gave the *get* to a third party indicates that it was given as a deposit. ורב חסדא אומר שליט נאמן — **But Rav Chisda said that the third party is believed**, דהא הימניה — **because [the husband] trusted him** when he gave him the *get*.

The Gemara questioned Rav Huna's ruling:

הודאָת — **R' Abba challenged** Rav Huna's ruling from the following Baraisa: מתיב רבי אבא — **The admission of a litigant is like the testimony of one hundred witnesses**, ושליט נאמן משניהם — **but a third party is trusted even more than either of [the litigants].** — **How is this so?** — **If this litigant claims thus and that litigant claims otherwise**, and the third party gives his version of what happened, שליט נאמן — **the third party is believed.** This refutes Rav Huna's position that when a third party is holding a *get*, he is *not* believed to establish its status. — ? —

The Gemara differentiates between the Baraisa's case and that of Rav Huna:

שאני ממון — A dispute concerning **money is different** than one concerning a divorce, דאתיהיב למחילה — **for [money] may be forgiven** by its owner, whereas a husband is not empowered to lend credence to a third party's word. Therefore, Rav Huna maintains that the third party is not believed in a divorce case even though he is believed in a monetary case.

The Gemara challenges this distinction from a Baraisa:

והא תניא — **But the Baraisa taught:** וכן לגיטין — **And so too** a third party is believed **concerning gittin?**

The Gemara interprets the Baraisa differently, thereby preserving the distinction:

גיטי ממון — The Baraisa refers to **commercial documents**, not to bills of divorce. In such a case, the creditor waives his right to the money even when the third party is lying. *Gittin* are indeed different, though, as the Gemara explained.

The Gemara challenges this interpretation of the Baraisa by citing a different Baraisa:

והתניא — **But a Baraisa taught:** וכן לשטרות — **And so, too**, a third party is believed **concerning documents.** This indicates that the term *gittin* mentioned in the previous Baraisa does refer to bills of divorce. — ? —

The Gemara answers the challenge, thereby preserving the distinction between a *get* and a commercial document in the hands of a third party:

מידי גבי הדי תניא — **Were these two Baraisos taught together** by one Tanna?

אמר לא קראתי

רשב"א (מיוחסות לרמב"ן ע"ז) - כל שחתם ידו יוצא עליו גובין ממנו מבני חרי, דאפילו לכשתמצא לומר דכשאינו יודע לקרות לא מתחייב מכל מקום מסתמא אני אומר כל שהוא חותם ודאי קרא ואחר כך חתם, ומאן לימא לן שאינו יודע ואף על פי שאין רובן של ישראל יודעים לקרות בשטרי ארמאי. [ועל ח"א תרכט שמביא הרב מאיר שסובר דנאמן אבל חולק עליו דאל"כ "לא הנחת חיוב לעמי הארץ ולא על הנשים דכולן יטענו כן."]

רמ"א (חשן משפט סח, ב) - שטר העשוי לפני גוים והלוה בעצמו חתום עליו אף על פי שאינו יודע לקרות חייב בכל מה שכתוב בו דהרי גמר בדעתו להתחייב ולכן חתם עצמו ובודאי קראוהו לפניו והאמין לקורא ההוא.

יש עדים שלא קרא

רשב"א (מיוחסות לרמב"ן ע"ז) - אפילו כשהמלוה מודה לו שאינו יודע לקרות אי נמי שיש עדים שחתם עד שלא קראו מכל מקום מתחייב הוא עתה בכל מה שכתב בו כיון שלא חשש לקרותו וסמך על הסופר שכל הסומך על נאמנות של אחרים הלא הוא גומר בדעתו להתחייב בכל מה שיאמר מי שהאמין על עצמו, והיינו טעמא דשליש, וגדולה מזו אמרו בעל אומר לפקדון ושליש אומר לגירושין נאמן, וטעמא דכיון שהוא יודע בשעה שהשליש הגט שהשליש יכול ליתנו לאשה אף הוא גמר בדעתו וכתבו לשמה ונותנו לגירושין אם יאמר הנפקד לגירושין הוא, וכל שכן הכא שסומך על אחרים אף על פי שאינו יודע מה שכתבו עליו ולא חשש לקרותו וחתם בחותם ידו שהוא גומר בדעתו להתחייב בכל מה שכתוב בו, והרי הוא חייב בכל אותו חיוב אף על פי שלא לוח מדרבי יוחנן דאמר (כתובות קא:) חייב אני לך מנה חייב.

שלחן ערוך (חשן משפט מה, ג) - הודאה בחתם ידו והשטר בגופן של גוים והדבר ברור שאינו יודע לקרות ויש עדים שחתם עד שלא קראו, מכל מקום מתחייב הוא בכל מה שכתוב בו.

אם הלוה טוען שהמלוה שיקר לו

ישועות ישראל (מה, ג) - הרשב"א לטעמיה אזיל, דסבירא ליה דשליש נאמן אפילו נגד שני עדים, אבל רוב הפוסקים חולקים על זה וכדלקמן סימן נ"ו, אם כן אין זה אלא מטעם נאמנות שהאמין לסופר שלא יסקר לכתוב יותר ממה שצוה לו... אם כן נראה שיכול להשביע את התובע היסת אחר כך שלא שינה הסופר ממה שצוה, דאם יודה שלא כתב כמו שצוה נטל ממנו שלא כדין.

ציון במשפט (עמ' רי) - הנה מסתימת דברי הפוסקים לא משמע הכי דהרי הביאו סברת תשובות המיוחסות הנ"ל שם בסימן מ"ה כמבואר בש"ך ובסמ"ע שם, שכל הסומך על נאמנות אחרים גומר בדעתו להתחייב בכל מה שיאמר... והרמ"א העתיק להלכה לשון הרשב"א ממש, דהרי גמר בדעתו להתחייב ולכן חתם עצמו, והוא סברת שלישי שהזכיר הרשב"א, ואינו משום נאמנות גרידא אלא התחייבות חדשה עתה בשטר.

אם המלוה מודה או יש עדים ששיקר לו

ישועות ישראל (מה, ג) - אם מודה התובע שצויה לו לכתוב שטר סתם והסופר הוסיף איזה דבר לטובת בעל השטר לא מהני.

ערוך השלחן (מה, ה) - אם יש עדים שקראו לפניו השטר ורימו אותו כגון שקראו לפניו מנה ונמצא בשטר מאתיים וכיוצא בזה או שגמרו בפני עדים שיכתבו על החלק מנה ונמצא מאתיים דשטר פסול הוא, דזיל בתר טעמא דהא לא נשתעבד עצמו על מה שכתוב בשטר.

ערך ש"י (מה, ג) - יש לומר דלא האמינו לסופר ולא נתחייב רק אם לא יוכל לברר בעדים שהסופר משקר וסמך על העדים.

ציון במשפט (עמ' רכד) - לא נשתעבד המתחייב מדין שלישי כל שנתברר הדבר בעדים או בהודאת הנתבע דחשיבא כעדים. [ועל הלוואה לאור ההלכה ז, ז].

כשאין מתחייב את עצמו

דברי גאונים (קב, כ) - מהני דוקא בשטרי הלוואה וחיוב כיון דיכול אדם לחייב עצמו אף בדבר שאינו חייב, אבל בשטרי קנין כגון מכר ומתנה הוי טענה מעליא כיון דצריך דעת המקנה בשעת קנין, על כן אם לא ידע מה כתוב בו לא הוי קנין... אף בשטרי חיוב לא מהני רק כשכתב סופר השטר דהסופר יש לו דין שלישי... אבל אם הביא המלוה שטר כתוב ולא קרא לפניו רק האמין להמלוה לא היה בדעתו להתחייב בכל מה שכתב כיון שהמלוה הוא הוא הבעל דין ופן משקר.

משפטיד ליעקב (א, א) - בדוגמת עורך-דין ע"כ אי קריאת השטר לא חשיב כנאמנות להתחייבות, שהרי חותם השטר אינו מבין באותיות הגדולות או הקטנות של החוזה ולשם כך שכר את העורך דין.